

BIBLIOTEKA UMIEJĘTNOŚCI
PRAWNYCH I POLITYCZNYCH

pod redakcją

ARTURA MILLERA
Prokuratora Sądu Najwyższego.

STANISŁAWA TYLBORA
Adwokata

5

HENRI CAPITANT
Profesor Uniwersytetu w Paryżu

WSTĘP DO NAUKI
PRAWA CYWILNEGO

1938

WARSZAWA – KRAKÓW
KSIĘGARNIA POWSZECHNA

HENRI CAPITANT
PROFESOR UNIWERSYTETU W PARYŻU

WSTĘP DO NAUKI
PRAWA CYWILNEGO

Z PIĄTEGO WYDANIA FRANCUSKIEGO

przełożył

STANISŁAW TYLBOR

Kolekcja
Emila Kornasia

1938

WARSZAWA – KRAKÓW
KSIĘGARNIA POWSZECHNA

CM BEK

318042

Drukarnia Pospieszna w Krakowie, ul. Karmelicka 34
Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr 120/2012/CM

SPIS RZECZY.

Przedmowa do pierwszego wydania	1
Przedmowa do drugiego wydania	14
Przedmowa do czwartego wydania	17
Przedmowa do piątego wydania	18

C z ę ś ć p i e r w s z a.

O prawie w ogólności. O źródłach prawa. Ogólna teoria ustaw.
Rozdział Pierwszy. — O prawie w ogólności.

Definicja wyrazu prawo	21
Punkt widzenia przedmiotowy	21
Punkt widzenia podmiotowy	23
Różnica pomiędzy moralnością a prawem	24
O powstawaniu prawa	25
Prawo pozytywne. Prawo natury	28
Główne działy prawa pozytywnego	38

Rozdział Drugi. — O źródłach prawa.

Zwyczaj. Ustawa. Orzecznictwo sądów	41
---	----

Rozdział Trzeci — O ustawach.

Definicja	55
Charakter ustaw prawa prywatnego	56
Porządek publiczny	60
Redagowanie i ogłaszanie ustaw	67
Zasada braku wstecznej mocy ustaw	69
Uchylenie ustaw	82

Rozdział Czwarty — O kodyfikacji. 87

Rozdział Piąty — Wykładnia ustaw.

I. Wykładnia w drodze ustawodawczej	95
II. Wykładnia naukowa i sądowa	96
1-o Wykładnia we właściwym znaczeniu tego słowa	97
2-o Przypadki nierozstrzygnięte przez ustawę	104

Część druga.

Jedyny rozdział — Prawa podmiotowe — Podział praw.

§ 1 Klasyfikacja i podział praw podmiotowych	111
§ 2 Podział praw cywilnych	113
I. Prawa publiczne	113
II. Prawa majątkowe: Prawa rzeczowe; wierzytelności	114
III. Prawa rodzinne	123
§ 3 O skardze sądowej	125
§ 4 Pojęcie majątku	127

Część trzecia.

O osobach lub podmiotach praw.

Rozdział pierwszy. — O osobach fizycznych.

§ 1 Początek osobowości	133
§ 2 Koniec osobowości. Pojęcie nieobecności	135
§ 3 O zamieszkanu	141
1-o Pojęcie zamieszkania; jego doniosłość praktyczna	141
2-o Określenie zamieszkania	146
3-o Zmiana zamieszkania	150
4-o Zamieszkania szczególne	151
§ 4 O stanie osobistym. Elementy składowe stanu: obywatelstwo, rodzina. O nazwisku	152
1-o Pojęcie stanu osobistego. O aktach stanu cywilnego. Skargi w sprawach o stan	152
2-o Elementy składowe stanu: obywatelstwo, rodzina	157
Obywatelstwo	157
Rodzina	162
Pokrewieństwo	162
Różne rodzaje pokrewieństwa	165
Przysposobienie	169
Powinowactwo	170
Skutki prawne pokrewieństwa i powinowactwa w ogólności	171
3-o O nazwisku	172
Jak określa się nazwisko dziecka	173
Zmiany nazwiska, wynikające ze zdarzeń, które nastąpiły po urodzeniu	174
Istota prawna nazwiska	176
Szczególne cechy prawa do nazwiska	177
Zmiany nazwiska w drodze administracyjnej	179
O skargach sądowych, chroniących nazwisko	179
§ 5 Zdolność osób fizycznych. Zdolność prawna i zdolność do działań prawnych. Przyczyny niezdolności do działań prawnych: wiek, stan kobiety zamężnej, ułomność	

fizyczna lub psychiczna. Wpływ skazującego wyroku karnego na zdolność	181
1-o Zdolność prawna, zdolność do działań prawnych	181
2-o Różne przyczyny niezdolności do działania	185
Małoletność	185
Stan kobiety zamężnej	189
Ułomność fizyczna lub psychiczna: Obłąkanie, słabość umysłu i marnotrawstwo	191
3-o Wpływ skazujących wyroków karnych na zdolność osobistą	193

Rozdział drugi. — O osobach prawnych.

§ 1 Pojęcia ogólne. Dzieje. Istota osobowości prawnej	197
1-o Pojęcia ogólne	197
Prawo rzymskie	199
Dawne prawo francuskie	202
Prawo współczesne	206
2-o Istota osobowości prawnej	213
Teoria fikcji	214
Druga teoria	216
Trzecia teoria	220
Charakterystyczne cechy osoby prawnej	222
§ 2 Różne rodzaje osób prawnych	225
A. Osoby prawne prawa publicznego	225
B. Osoby prawne prawa prywatnego	226
Pierwsza grupa: Zakłady użyteczności publicznej	226
Druga grupa: Stowarzyszenia, które dopełniły formalności, przewidzianych bądź przez dawniejsze ustawy, bądź przez ustawę z 1 lipca 1901 r.	227
Trzecia grupa: Stowarzyszenia o celach zysku, czyli spółki cywilne i handlowe	228
§ 3 Powstanie osób prawnych	228
Zakłady publiczne	228
Osoby prawne prawa prywatnego	229
1-o Fundacje	229
2-o Stowarzyszenia	229
3-o Spółki	232
§ 5 Koniec osób prawnych i przejście ich majątku	232
Zakłady użyteczności publicznej	233
Stowarzyszenia	233
Przejście majątku	234
§ 5 Stan, zamieszkanie i zdolność osób prawnych	237
1-o Stan	237
2-o Zamieszkanie	240
3-o Zdolność	241
I. Zdolność prawna	242
Zasada specjalności	246

II. Zdolność do działania	248
§ 6 O stowarzyszeniach, nie mających na celu zysku, które nie posiadają osobowości prawnej	251

Część czwarta.

O przedmiotach praw.

Jedyny Rozdział — O rzeczach i majątkach.

§ 1 Pojęcia ogólne	261
§ 2 Podział majątków	262
1-o Majątki zmysłowe, majątki niezmysłowe	262
2-o Ruchomości i nieruchomości	264
Dzieje tego podziału	265
Prawo współczesne	268
Główny pożytek, wynikający z tej klasyfikacji	271
3-o Rzeczy mogące być przedmiotem własności i rzeczy, które nie mogą być przedmiotem własności	273
4-o Rzeczy zużywalne, rzeczy, które się nie zużywają od razu	275
5-o Rzeczy zamienne; rzeczy niezamienne	276
§ 3 O owocach rzeczy	277
§ 4 O majątkach osób prawnych prawa publicznego	280
Własność publiczna	281
Własność prywatna	283

Część piąta.

O nabywaniu i wygaśnięciu praw.

Akty prawne.

Rozdział pierwszy — Powstawanie i wygaśnięcie praw w ogólności. Fakty prawne.

§ 1 Pojęcia ogólne o nabywaniu i wygaśnięciu praw	287
§ 2 O faktach prawnych. O aktach prawnych	292

Rozdział drugi — O aktach prawnych.

Oddział pierwszy. Definicja i podstawowy podział aktów prawnych	295
1-o Akty, wymagające współdziałania dwóch woli; akty, do których potrzebna jest wola tylko jednej osoby	297
2-o Szczodroliwości lub akty pod tytułem darmym; umowy dobroczynne; umowy pod tytułem obciążliwym	299
3-o Akty między żyjącymi; akty na przypadek śmierci	300

Oddział drugi. O znaczeniu woli w aktach prawnych

§ 1 Pojęcia ogólne	301
§ 2 Jak winno być sformułowane oświadczenie woli?	302
§ 3 O pozornym oświadczeniu woli	307
§ 4 O wadach, mogących wypaczyć wolę	310
A. Błąd	310
B. Podstęp	317
C. Gwałt	321
D. Pokrzywdzenie	325

Oddział trzeci. O zdolności do działań prawnych

§ 1 Naturalna lub ustawowa niezdolność do działania	327
§ 2 Niezdolność ogólna	329
A. Maloletni nieusamowolnieni	329
B. Ubezważnowolnieni	331
Dodatek: A. Oblężeni nieubezważnowolnieni, umieszczeni w zakładzie	332
B. Oblężeni nieubezważnowolnieni i nie umieszczeni w zakładzie	332
§ 3 Niezdolność specjalna	332
A. Maloletni usamowolnieni	333
B. Mężatki nierozłączone od stołu i łoża	334
C. Osoby, którym dodano doradcę sądowego	340

Oddział czwarty. Nieważność aktów prawnych

§ 1 Różne stopnie wadliwości aktu prawnego i ich historia	342
§ 2 Rozróżnienie, przyjęte przez większość komentatorów	347
A. Akty nieistniejące	347
B. Akty nieważne z samego prawa	348
C. Unieważniałość	354
Orzecznictwo	356
§ 3 O skardze o nieważność aktów unieważniających i o skardze o zerwanie z przyczyny pokrzywdzenia	359
§ 4 Potwierdzenie aktów unieważniających. Przedawnienie skarg o nieważność i zerwanie	362

Oddział piąty. Zastrzeżenia, zawarte w aktach prawnych. Warunek. Termin

I. O warunku	367
§ 1 Pojęcie warunku	367
§ 2 Podział warunków	371

§ 3 O spełnieniu się warunków	375
§ 4 Skutki warunku w czasie, gdy jeszcze nie nastąpił, gdy nastąpił, gdy nie nastąpił	376
§ 5 O warunkach niemożliwych, niemoralnych lub zakazanych	382
II. O terminie	387
§ 1 Pojęcie terminu	387
§ 2 Podział terminów: termin pewny, termin niepewny	388
§ 3 Skutki terminu	389

Oddział szósty. O przedstawicielstwie w aktach prawnych	390
Dzieje	391
Charakterystyczne cechy przedstawicielstwa	393
Istota prawna przedstawicielstwa	395
Akty, w których przedstawicielstwo jest niedopuszczalne	397

Rozdział trzeci — O wpływie czasu na powstanie i wygaśnięcie praw.

§ 1 Określenia i miara czasu	399
§ 2 Pojęcie przedawnienia nabywczego i przedawnienia umarzającego	402

Część szósta.

Jedyny rozdział — Zwięzłe uwagi o dowodach.

Oddział pierwszy. Przedmiot dowodu.	410
Oddział drugi. Na kim spoczywa ciężar dowodu	413
O domniemaniach prawnych	416
Oddział trzeci. O różnych rodzajach dowodu	419
§ 1 Uwagi ogólne	419
§ 2 O dowodzie z pisma	422
1-o O aktach z podpisem prywatnym	423
Forma tych aktów	423
Moc dowodowa aktu z podpisem prywatnym	424
O dacie aktu z podpisem prywatnym	425
2-o O aktach urzędowych	428
Moc dowodowa aktu urzędowego	430
Uwaga wspólna dla aktów z podpisem prywatnym i dla aktów urzędowych	433

§ 3 O dowodzie ze świadków	434
Zakres stosowania dowodu ze świadków	435
Przypadki w których w dziedzinie aktów prawnych dowód ze świadków jest dozwolony	437
§ 4 O przyznaniu i przysiędze	441
Przyznanie	441
Przysięga	443
§ 5 O domniemaniach człowieka lub domniemaniach, pozo- stawionych ocenie sędziego	444
Skorowidz	447